

**ANALIZA TRŽIŠTA RADA I ZAPOŠLJAVANJA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE
U 2012. GODINI SA PROCJENAMA ZA 2013. GODINU**

SADRŽAJ

1. SOCIOEKONOMSKA ANALIZA	3
1.1 Najvažniji makroekonomski indikatori.....	3
1.2 Ekonomski kontekst	5
1.3 Socijalni kontekst.....	5
1.4 Tranzicijski kontekst	6
1.5 Tržište rada	6
1.5.1 Struktura tržišta rada.....	6
1.5.2 Siva ekonomija i rad „na crno“	7
1.5.3 Proces privatizacije	8
1.6 Trendovi na tržištu rada	8
1.6.1 Zaposlenost u BiH	8
1.6.2 Zaposlenost u Federaciji BiH.....	9
1.6.3 Nezaposlenost u BiH.....	10
1.6.4 Nezaposlenost u Federaciji BiH.....	10
1.6.4.1 Nezaposlenost po kantonima.....	11
1.6.4.2 Učešće žena u nezaposlenosti	12
1.6.4.3 Kvalifikaciona struktura nezaposlenih.....	12
1.6.4.4 Starosna struktura nezaposlenih	13
1.6.4.5 Promjene u evidenciji nezaposlenih.....	13
1.6.4.6 Tražnja radne snage.....	13
1.6.4.7 Posredovanje u zapošljavanju osoba sa evidencije nezaposlenih.....	13
1.6.4.8 Pasivna politika zapošljavanja	13
1.6.4.9 Aktivna politika zapošljavanja	14
2. ANKETA POSLODAVACA	15
2.1 Svrha i cilj.....	15
2.2 Okvir	15
2.3 Zadaci	15
2.4 Anketa.....	16
2.5 Metodologija.....	16
2.6 Realizacija	16
2.7 Uzorak.....	16
2.8 Rezultati anketiranja.....	17
2.9 Opći prikaz anketiranja	17
2.10 Struktura poslodavaca	18
2.10.1 Poslodavci prema vrsti organizacije	18
2.10.2 Poslodavci prema obliku vlasništva.....	18
2.11 Pregled poslodavaca prema broju zaposlenika i vrsti ugovora o radu.....	19
2.12 Pregled zaposlenosti prema području djelatnosti.....	19
2.13 Trendovi poslovanja	20
2.13.1 Obim poslovanja	20
2.13.2 Finansijski efekti	20
2.14 Promjene u broju zaposlenih u 2012. godini	21
2.15 Načini traženja novih zaposlenika.....	21
2.16 Razlozi trenutnog nedostatka određenih zaposlenika	22
2.17 Razlozi nezadovoljstva kvalitetom kvalifikacija, stručnog znanja i vještina kandidata	22
2.18 Iskazane potrebe za radnicima	23
2.19 Iskazane potrebe prema stručnoj spremi	23
2.20 Potrebe poslodavaca prema područjima djelatnosti	23
2.21 Procjene o potrebama zapošljavanja prema najbrojnijim zanimanjima	24
2.22 Potrebe za dodatnim osposobljavanjem zaposlenika	25
2.23 Očekivani višak zaposlenika	25
2.24 Načini rješavanja viška zaposlenika	25
2.25 Očekivani višak prema najbrojnijim zanimanjima	26
2.26 Vrste saradnje ostvarene sa kantonalnim službama za zapošljavanje	26
2.27 Razlozi nezadovoljstva uslugama kantonalne službe za zapošljavanje	27
3. OPĆA ZAPAŽANJA I PREPORUKE	28

1. SOCIOEKONOMSKA ANALIZA

1.1 Najvažniji makroekonomski indikatori

Bosna i Hercegovina (BiH) se početkom 2012. godine suočila sa novim izazovima i neizvjesnošću uslijed nastanka novog talasa krize u eurozoni, što je znatno usporilo najvažnije ekonomske aktivnosti i ukazalo na ponovni ulazak najvećih evropskih ekonomija u recesiju. Kompozitni indeks poslovne aktivnosti (PMI) za eurozonu, koji ukazuje na kretanje bruto domaćeg proizvoda (BDP), pao je na tromjesečni minimum od 49,1 za proizvodni i uslužni sektor. Sve vrijednosti ispod granice od 50 ukazuju da je ekonomija u recesiji. Industrijska proizvodnja smanjena je za 1,8% u odnosu na prethodnu godinu, dok je stopa nezaposlenosti u eurozoni dostigla rekordnu visinu od 10,8%.

Prve negativne efekte (novog talasa) finansijske krize bh. ekonomija osjetila je već krajem 2011. godine. To se najviše odnosilo na niže vrijednosti izvoza, kreditne aktivnosti bh. banaka i industrijsku proizvodnju, a u prvom kvartalu 2012. godine bh. ekonomija ponovo stagnira nakon dvije godine blagog ekonomskog oporavka.

Poslovna klima u BiH, prema rezultatima godišnjeg istraživanja Svjetske banke „Lakoća poslovanja 2012“, blago je poboljšana, naročito u segmentu izdavanja građevinskih odobrenja, mada još uvijek znatno zaostaje u odnosu na prosjek država članica Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD).¹ BiH se nalazi na 126. mjestu najbolje rangiranih ekonomija za otpočinjanje poslovanja, što znači da je nazadovala za jedno mjesto u odnosu na prošlu godinu. I dalje je najlošije rangirana ekonomija u regiji, u kojoj je najbolje rangirana Makedonija, na 23. mjestu, dok je Slovenija na 35. mjestu. U prethodnoj godini poduzete su neke mjere kojima se olakšava započinjanje posla („Start-up“) i izdavanje dozvola za gradnju, te je pripremljena i Strategija za razvoj malih i srednjih poduzeća (2012 – 2015), ali još uvijek nisu pokrenuti glavni reformski procesi.

Kalkulacije Svjetskog ekonomskog foruma pokazuju da je BiH posljednjih godina zabilježila manja poboljšanja indeksa globalne konkurentnosti. U periodu 2011 – 2012. bila je pozicionirana na 100. mjestu od 142 zemlje, a u periodu 2010 – 2012. nalazila se na 102. mjestu od 139 zemalja. Pristup finansijskim sredstvima, visoke poreske stope i izdvajanja po osnovu doprinosa, te neefikasna državna birokratija, ocijenjeni su kao najproblematičniji faktori za poslovanje.

Indikatori Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), koji pokrivaju četiri glavne kategorije tržišne ekonomije (tržište i trgovina, poduzeća, finansijske institucije i infrastruktura), ukazuju na to da je BiH u 2012. godini zabilježila blagi napredak u segmentu konkurentnosti u odnosu na prethodnu godinu, jer su unaprijeđene određene zakonske i institucionalne pretpostavke za lakši pristup tom tržištu. BiH mora nastaviti približavanje evropskim integracijama, pa se još puno toga mora reformirati u zemlji kako bi se mogla suočiti sa svim izazovima, stav je EBRD-a. U poređenju sa drugim zemljama u regiji, BiH zaostaje kada su u pitanju pokazatelji o poslovnom okruženju, na što ukazuju i podaci Svjetske banke. Javni rashodi su također visoki u odnosu na druge zemlje, te je jedan od najvećih izazova upravo reforma i uspostavljanje efikasnije administracije, kao i privlačenje stranih investicija, s obzirom na njihovo znatno smanjenje. Završetak procesa privatizacije i dalje je jedan od prioriteta, posebno u Federaciji BiH. Neophodno je što prije okončati ovaj proces, naročito u aluminijskom sektoru, građevinarstvu, telekomunikacijama i sektoru trgovine.

---

¹ Objavljeni podaci predstavljaju ocjene poslovnih propisa i njihove primjene, a odnose se na otpočinjanje poslovne aktivnosti, pribavljanje dozvola, poslovnu politiku zapošljavanja, registraciju vlasništva, dostupnost kredita, zaštitu investitora, plaćanje poreza, trgovinu sa inostranstvom, poštovanje ugovorenih obaveza i prestanak poslovanja.

Trenutno se u BiH implementira više od stotinu projekata koje finansira EBRD u ukupnoj vrijednosti od 1,5 milijardi eura, usmjernih na infrastrukturni razvoj, podršku malom i srednjem poduzetništvu i jačanje finansijskog sektora. EBRD je postao najveći institucionalni investitor u BiH, jer je samo tokom 2012. godine u BiH investirano 125 miliona eura, od toga 80 miliona u infrastrukturu, 23 miliona u industriju, trgovinu i poljoprivredu i 22 miliona u finansijski sektor.²

Direktna strana ulaganja u BiH u 2012. godini iznosila su svega 430,4 miliona KM, što je za 0,5% više nego u prethodnoj godini. Najveće pojedinačno ulaganje je ostvarila kompanija „Birač Europe“ d.d. Litvanija kupovinom „Alumine“ iz Karakaja (253,1 miliona KM) i „Mehanike“ iz Zvornika (63,5 miliona KM), koja se bavi proizvodnjom i preradom aluminija. Tu su i ulaganja u kompaniju „Droga Kolinska“ (13,4 miliona KM), te u NLB (10,8 miliona KM). Najveća pojedinačna povlačenja kapitala su zabilježena od „Hypo Alpe Adria Bank“, u vrijednosti 45,5 miliona KM, te kompanije „Tipo“ Odžak u iznosu 3,9 miliona KM. U odnosu na porijeklo investicija, najznačajnija ulaganja u prvih devet mjeseci 2012. godine ostvarile su Litvanija (316,6 miliona KM ili 82,6%), Hrvatska (31,4 miliona KM ili 8,4%), Srbija (25,5 miliona KM ili 6,6%), Saudijska Arabija (18,5 miliona KM ili 4,8%), Njemačka (16,1 miliona KM ili 4,2%), Turska (13,6 miliona KM ili 3,6%) te Švicarska (5,3 miliona KM ili 1,4%). Istovremeno, najveća povlačenja kapitala iz BiH odnosila su se na austrijske (40,7 miliona KM), holandske (3,9 miliona KM) i slovenačke investitore (2,4 miliona KM).

Općenito, kontinuitet opadanja stranih ulaganja u BiH može se objasniti lošim uticajem globalne ekonomske krize, što je rezultiralo suzdržavanjem investitora od novih ulaganja.

Ukupan vanjski dug BiH krajem trećeg kvartala 2012. godine iznosio je 6,8 milijardi KM, što je 23% procijenjenog BDP za 2012. godinu. U poređenju sa istim periodom 2011. godine, vanjska zaduženost je povećana za 6,7%. Oko 1,8 milijardi KM se odnosi na „stari dug“ prema kreditorima, a 5 milijardi KM na „novi dug“. Najveći dio vanjskog duga se odnosi na obaveze prema Svjetskoj banci (36%), Evropskoj investicijskoj banci (13,6%), Pariškom klubu kreditora (11,8%), Međunarodnom monetarnom fondu (11,7%), Evropskoj banci za rekonstrukciju i razvoj (8,4%), Londonskom klubu kreditora (7,5%), Evropskoj komisiji (1%) te ostalima (9,8%). Na servisiranje obaveza po osnovu vanjskog duga, zaključno sa drugim kvartalom 2012. godine, utrošeno je oko 227 miliona KM, što je za 7,6% više nego u istom periodu prethodne godine. Od tog iznosa, oko 153 miliona KM se odnosi na otplatu glavnice, a ostatak iznosa na kamate, provizije i ostale troškove.

Uprava za indirektno oporezivanje BiH je u martu 2012. godine na jedinstveni račun prikupila bruto prihode u iznosu od 475 miliona KM, što je 6 miliona KM više u odnosu na mart 2011. godine.

U 2012. godini, prema procjeni Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj, BiH je ostvarila nominalni bruto domaći proizvod u iznosu od 29,4 milijarde KM. Nominalna stopa rasta je bila 2,6%, a realna 0,2%, dok je BDP *per capita* iznosio 7.660 KM.

Prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku BiH, u 2012. godini u BiH je nastavljen trend slabljenja industrijske proizvodnje u poređenju sa prethodnom godinom. BiH je u periodu januar - septembar 2012. godine zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 5,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje industrijske proizvodnje predstavlja nastavak negativnog trenda koji je nastupio početkom godine i koji je uzrokovan padom privredne aktivnosti u zemljama Evropske unije (EU) i regionu CEFTA.

---

² Izvor: Ministarstvo vanjskih poslova BiH

Zabilježeno je smanjenje obima proizvodnje u prerađivačkoj industriji od 5,4% u odnosu na isti period prethodne godine, te u sektorima koji su determinirani domaćom tražnjom, kao što su rudarstvo i proizvodnja električne energije, a koji su slabim rezultatima dodatno oslabili industrijsku proizvodnju u BiH. U rudarstvu je registrirano smanjenje proizvodnje od 4,6%, dok je usljed nepovoljne hidrološke situacije došlo do drastičnijeg pada u proizvodnji električne energije (6,7%), što se naročito odnosilo na hidroelektrane.

1.2 Ekonomski kontekst

Prvi kvartal 2012. godine obilježio je definitivni rasplet političke krize na državnom nivou i konačno uspostavljanje Vijeća ministara BiH, koje je zvanično imenovano 16 mjeseci nakon održavanja općih izbora u BiH. Usvojena su dva vrlo značajna zakona za dalji napredak BiH ka evropskim integracijama – Zakon o popisu stanovništva i Zakon o državnoj pomoći, čime je na određen način, barem kratkotrajno, prekinuta politička „letargija“ u BiH i unesena doza optimizma u prevazilaženju višemjesečne političke neizvjesnosti. Bh. politički lideri ipak nisu uspjeli postići kompromis o načinu provedbe presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju „Sejdić – Finčić“, te konačno poslati jasan znak opredijeljenosti BiH ka pristupanju evropskim integracijama, čime je i dalje onemogućeno podnošenje kredibilne kandidature za članstvo u EU.

Bh. javnost je u protekloj godini također zabrinjavalo neusvajanje Budžeta institucija BiH za 2012. godinu, imajući u vidu da je BiH već duže vrijeme funkcionirala na principu privremenog finansiranja, odašiljući tako negativan signal neizvjesnosti i rizika međunarodnim finansijskim institucijama i investitorima. Tek su usvajanjem globalnog fiskalnog okvira za period 2012 – 2014. stvoreni potrebni uvjeti za donošenje Budžeta u maju 2012. godine.

S obzirom na to da je u tom periodu bilo onemogućeno normalno funkcioniranje institucija BiH, pokrenuti su pregovori sa relevantnim međunarodnim kreditnim institucijama, prije svega Međunarodnim monetarnim fondom (MMF). Kašnjenje usvajanja državnog budžeta, najprije za 2011. godinu, a zatim i 2012. godinu, dovelo je privremeno i do neočekivanog smanjenja kreditnog rejtinga od vodeće svjetske kreditne rejting agencije Moody's, sa B2 na B3, čime je BiH stavljena samo na korak od kreditnog nivoa C – visoko spekulativnog nivoa, u kojem se od evropskih zemalja nalazi samo Grčka. Posljedice sniženog kreditnog rejtinga BiH i kašnjenje u podnošenju aplikacije za članstvo u EU predstavljat će dodatni negativni pritisak na bh. ekonomiju, kroz slabiji priliv direktnih stranih investicija i skuplje izvore finansiranja.

1.3 Socijalni kontekst

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine³, BiH je imala 4.377.033 stanovnika, a procjenjuje se da je u njoj u 2010. godini živjelo 3.843.126 stanovnika.⁴

Pored velikog broja poginulih i nestalih u vrijeme ratnih dejstava, procjenjuje se da je u poslijeratnom periodu BiH napustilo više od 100.000 ljudi, uglavnom mlađe dobi. Time je, uz pogoršanje opće demografske situacije, ozbiljno narušena socijalna kohezija i stabilnost.

Rezultati ispitivanja i mjerenja životnog standarda u BiH, provedenih u saradnji Svjetske banke, Razvojnog programa Ujedinjenih naroda, Britanskog ureda za međunarodni razvoj i Agencije i zavoda za statistiku u BiH, pokazali su da je 19% stanovništva živjelo ispod granice siromaštva, odnosno 30% tek nešto iznad te granice.

³ Podaci iz popisa odnose se na stalno stanovništvo BiH. Stalno stanovništvo jednog mjesta čine sva lica koja u tom mjestu stalno stanuju, tj. imaju prebivalište bez obzira na to da li su se u trenutku popisa nalazila u mjestu prebivališta ili su bila privremeno odsutna, bilo u zemlji ili u inostranstvu.

⁴ Izvor: Agencija za statistiku BiH

Siromaštvo je široko rasprostranjeno, jer je obuhvatilo prilično heterogenu strukturu stanovništva, a tom riziku su posebno izložena djeca, raseljene osobe, povratnici, osobe sa invaliditetom, nezaposleni, penzioneri, kao i osobe bez kvalifikacija.

1.4 Tranzicijski kontekst

U BiH se kontinuirano provode brojne reforme radi izgradnje tržišno orijentiranog ekonomskog prostora. Rezultati dosadašnjih strukturnih i institucionalnih reformi pokazuju da su do sada najuspješnije reforme u finansijskom sektoru, te sektorima trgovine i fiskalne politike.

Reforma finansijskog sektora bila je prvenstveno usmjerena na ukidanje zavoda za platni promet i uspostavljanje modernog platnog sistema i nezavisnog bankarskog sektora, kao i u osiguravanje potrebnih uvjeta za ulazak stranog kapitala u taj sektor.

Reformu politika u sektoru trgovine pratilo je usvajanje vjerovatno najliberalnijeg trgovačkog poretka u regiji i pregovaranje o bilateralnim trgovačkim sporazumima sa svim državama u jugoistočnoj Evropi.

U sektoru javnog finansiranja uveden je princip trezorskog poslovanja, što je doprinijelo uvođenju i jačanju discipline u javnoj potrošnji.

Znatan napredak ostvaren je i u sektoru poreske politike i poreske administracije, što je uključilo reformu poreskog sistema, usklađivanje stopa i uspostavljanje Uprave za indirektno oporezivanje na državnom nivou, kada je realizirano spajanje dijela entitetskih poreskih i carinskih uprava, te je usvojen pravni okvir za uspostavljanje unificiranog sistema za indirektno oporezivanje i uvođenje poreza na dodanu vrijednost. Rezultati dosadašnje implementacije tog sistema se pokazuju i u povećanju efikasnosti prikupljanja poreza, poboljšanju poreske discipline, te smanjenju obima sive ekonomije.

Reforma fiskalnog sektora, uključujući jačanje poslovnog okruženja, posebno je značajna za proces tranzicije u cjelini, kao i za dostizanje i ispunjavanje potrebnih kriterija za integraciju BiH u EU i povećanje njene međunarodne konkurentnosti.

1.5 Tržište rada

Tržište rada kao nerazdvojni element tržišne privrede, isto kao i tržište robe i kapitala, u osnovi predstavlja razmjenu rada između zainteresiranih subjekata na određenom prostoru ili nivou, a gdje se susreću ponuda i potražnja radne snage, odnosno ponuda i potražnja rada.

Specifičnosti tržišta definiraju rad kao jednu od osnovnih ljudskih vrijednosti, zbog čega je potrebno da tržište bude regulirano i organizirano, ali i da ima određeni stupanj slobode.

Tržište rada u BiH i dalje karakterišu niska stopa aktivnosti, visoka stopa nezaposlenosti - posebno među mladima, i visok nivo neformalnog zapošljavanja (rad „na crno“). Finansijska kriza je pogoršala uvjete na tržištu rada u zemlji i dalje povećala razlike među različitim grupama, posebno među muškarcima i ženama.

1.5.1 Struktura tržišta rada

Prema podacima Ankete o radnoj snazi 2012⁵, od ukupno 3.038.000 stanovnika Bosne i Hercegovine, od čega je 1.553.000 žena ili 51,1%, radno sposobnog stanovništva⁶ u BiH je

---

⁵ Metodološke postavke Ankete o radnoj snazi 2012 zasnovane su na preporukama i definicijama Međunarodne organizacije rada i zahtjevima Statističkog ureda Evropske unije, čime je osigurana međunarodna usporedivost podataka u domenu statistike rada.

⁶ Radno sposobno stanovništvo su sve osobe od 15 i više godina, podijeljeno u dvije osnovne kategorije: radnu snagu – ekonomski aktivno stanovništvo i ekonomski neaktivno stanovništvo.

bilo 2.566.000, od čega je 1.328.000 žena ili 51,8%, što je u odnosu na 2011. godinu blago povećanje, za 5.000 ili 0,1%.

Radnu snagu⁷ ili ekonomski aktivno stanovništvo činilo je 1.131.000 osoba, od čega je 433.000 žena ili 38,2%, što je približno jednako broju žena u prethodnoj godini. Od toga je zaposleno 814.000, dok je status nezaposlenih imalo 317.000 osoba. Neaktivno stanovništvo je činilo 1.436.000 osoba, od čega je 896.000 žena ili 62,4%.

Stopa aktivnosti u BiH iznosila je 44%.

Stopa zaposlenosti iznosila je 31,7%, dok je u 2011. godini bila 31,9%. Stope aktivnosti i zaposlenosti su bile najviše u starosnoj grupi 25 do 49 godina (71,6% i 52,2%). Najviše stanovnika BiH je zaposleno u uslužnim djelatnostima (49,1%), a najmanje u poljoprivredi (20,6%).

Stopa nezaposlenosti povećala se za 0,4%, te je u 2012. godini iznosila 28,0%, odnosno 30,7% za žene. Svega 17,6% nezaposlenih osoba nalazilo je posao u periodu do 12 mjeseci, a čak 82,4% nezaposlenih tek nakon pet godina traženja, što je prije svega posljedica strukturne nezaposlenosti u BiH.

Stopa nezaposlenosti je najzastupljenija kod mlađe populacije, i to u dobi od 15 do 24 godine, čak 63,1%, dok je za žene iznosila 64%.

Prema obrazovnoj strukturi radno sposobnog stanovništva, najviše je osoba sa završenom srednjom školom (47,2%), a najmanje sa višim i visokim obrazovanjem, te sa magisterijem i doktoratom (8,5%).

Najviše je žena sa završenom osnovnom školom i nižim obrazovanjem (52,4%).

1.5.2 Siva ekonomija i rad „na crno“

Neformalno zapošljavanje predstavlja jedan od najvećih izazova u BiH. Istraživanja pokazuju da se za oko 34% zaposlenih osoba u BiH ne plaća penzijsko i/ili zdravstveno osiguranje, što ukazuje na razmjere neformalnog zapošljavanja.⁸ Najviše slučajeva neformalnog zapošljavanja u BiH se javlja kod dobi 15 - 24 i procjenjuje se da je za 30% veće nego kod starijih dobnih grupa i kod zaposlenika koji imaju primarno ili osnovno obrazovanje, posebno u sektorima kao što su poljoprivreda, građevinarstvo, proizvodna industrija i usluge (veleprodaja i maloprodaja).

Neformalno zapošljavanje odlikuju: visok nivo neizvjesnosti, prekovremeni rad, niska primanja, nedostatak socijalne zaštite i devalorizacija ljudskog potencijala. Neformalno zapošljavanje zaista sprečava razvoj ljudskog potencijala mladih, s obzirom na to da se prvo zaposlenje „na crno“ pretvara u manje prilika za bolje poslove u budućnosti, a povećanje perspektive rada „na crno“ obeshrabruje mlade da dalje ulažu u obrazovanje (posebno je nizak nivo ponovnog uključenja u obrazovni sistem osoba iz neformalnog sektora).

Neformalno zapošljavanje je osnovni faktor koji utiče na zapošljivost, jer mladi smatraju da njihove kvalifikacije stagniraju ili se umanjuju, te da oni trajno gube vezu sa formalnim tržištem rada i da nemaju perspektivu za pronalaženje pristojnog zaposlenja.

U BiH ne postoje ni strategija ni plan kojim bi se poduzele mjere u oblasti neformalnog zapošljavanja.

---

⁷ Radnu snagu ili aktivno stanovništvo čine zaposlene i nezaposlene osobe.

⁸ Prema procjeni Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, u BiH je trenutno zaposleno oko 200.000 ljudi koji rade „na crno“, odnosno poslodavci tim osobama ne uplaćuju obavezne doprinose.

1.5.3 Proces privatizacije

Privatizacija u BiH pruža niz mogućnosti za domaće i strane fizičke i pravne osobe za sudjelovanje u kupovini državnog kapitala uključujući poduzeća, banke i nekretnine s postojećim stanarskim pravom.

„Strateška poduzeća“ odabrana za prodaju putem javnih nadmetanja nude brojne mogućnosti privatizacije u cijeloj BiH. Procjenjuje se da je 60% malih i 30% velikih poduzeća u privatnom vlasništvu ili su u postupku prodaje.

Mada je ubrzan proces privatizacije za poduzeća od strateške važnosti s ciljem povećanja ekonomskog rasta i obima stranih ulaganja, ipak određen broj „strateških poduzeća“, koja uključuju velika poduzeća, telekomunikacije i sektor elektroprivrede, komunalnih usluga itd., još nije privatiziran te predstavlja mogućnost izbora za potencijalne strane i lokalne ulagače.

1.6 Trendovi na tržištu rada

1.6.1 Zaposlenost u BiH

Od 1987. godine, kad je BiH imala 1.076.000 zaposlenih, prisutna je tendencija laganog smanjenja njihovog broja, pa je 1991. godine registrirano svega 976.000 osoba u radnom odnosu.

Nakon završetka ratnih dejstava u BiH znatno je smanjen broj zaposlenih, naročito u zvaničnom sektoru. Krajem 2012. godine radilo je 435.356 osoba, što je oko 50% ukupne registrirane zaposlenosti iz 1991. godine.

Broj zaposlenih je povećan za 5.391 ili 1,2% u odnosu na isti period 2011. godine.

Prema podacima Ankete o radnoj snazi 2012, u BiH je bilo zaposleno 814.000 osoba, od čega 300.000 žena ili 36,8%, i to:

- 591.000 zaposlenika, od čega je 217.000 žena ili 36,7%
- 185.000 samozaposlenih, od čega je 56.000 žena ili 30,2%
- 38.000 pomažućih članova, od čega je 27.000 žena ili 70,7%.

Bez obzira na metodologiju računanja zaposlenosti u BiH, stanje je daleko ispod prosjeka EU, u kojoj je prosječna stopa zaposlenosti stanovništva krajem 2012. godine iznosila 68,5% (EU 27). Pojedine države koje su članice EU (Češka, Danska, Kipar, Luksemburg, Holandija, Austrija, Finska, Velika Britanija, Island, Švedska i Njemačka) premašile su taj prosjek, dok je u Grčkoj, Španiji i Hrvatskoj zabilježena niža stopa zaposlenosti od 60%.¹⁰

Prosječna stopa zaposlenosti žena u EU (62,4%) manja je za 12,2% u odnosu na muškarce (74,6%), dok je stopa zaposlenosti starijeg stanovništva iznosila oko 43%, a u nekim državama i do 50%.

Stopa zaposlenosti u BiH (31,7%) znatno je niža u odnosu na navedeni prosjek u EU, kao i država u okruženju (Hrvatska 55,3%, Makedonija 48,2% i dr.).¹¹

U Federaciji BiH stopa zaposlenosti je iznosila 30%, u Republici Srpskoj (RS) 44,1%, a u Brčko distriktu BiH 33,4%.¹²

⁹ Izvor: Svjetska banka (2005.): “Ekonomski memorandum za Bosnu i Hercegovinu”, Sarajevo.

¹⁰ Izvor: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

¹¹ Izvor: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

¹² Izvor: www.bhas.ba

Područja djelatnosti (SKD)	Broj zaposlenih 31.12.2012.		Indeksi					
			XII 2012. XI 2012.		XII 2012. XII 2011.		I – XII 2012. I – XII 2011.	
	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	16.144	3.361	99,8	100,1	99,9	100,4	99,5	100,1
Ribarstvo	425	89	99,3	99,9	96,7	93,6	95,8	106,0
Rudarstvo i vađenje ruda	19.773	1.975	99,5	101,4	103,4	115,9	103,1	112,9
Prerađivačka industrija	130.421	45.268	99,1	99,0	98,2	97,7	99,5	99,1
Snabdijevanje električnom energijom, plinom i vodom	23.547	4.961	99,8	99,7	101,2	101,2	100,5	101,2
Građevinarstvo	33.583	3.273	98,2	100,3	90,2	84,6	91,5	88,8
Trgovina na veliko i malo, popravak mot. vozila i motocikla te predmeta za vlastitu upotrebu	124.996	60.845	99,9	100,4	98,0	98,5	97,7	97,5
Ugostiteljstvo	26.626	12.847	100,4	100,2	93,5	91,9	95,6	95,3
Prevoz, skladištenje i veze	48.510	10.730	99,7	99,7	98,8	99,6	98,0	99,7
Finansijsko posredovanje	16.647	10.569	99,2	99,3	105,1	104,9	102,7	102,6
Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	30.244	10.342	99,9	100,0	107,6	109,6	106,9	108,7
Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje	73.868	27.392	100,1	100,0	102,4	101,9	101,4	101,2
Obrazovanje	62.536	41.047	101,8	101,7	104,2	104,3	101,9	102,3
Zdravstvena i socijalna zaštita	48.844	34.247	99,9	99,9	102,4	102,0	102,4	102,0
Ostale javne društvene, socijalne i vlastite uslužne djelatnosti	26.159	12.430	99,7	99,8	102,3	101,5	101,4	101,6
Djelatnosti domaćinstava	0	-	-	-	-	-	-	-
Eksteritorijalne organizacije i tijela	0	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	685.117	280.883						

Tabela 1: Registrirana zaposlenost u BiH po područjima djelatnosti¹³

Rast zaposlenosti je zabilježen u sljedećim područjima: poslovanje nekretninama – iznajmljivanje i poslovne usluge (6,9%), rudarstvo i vađenje ruda (3,1%), finansijsko poslovanje (2,7%), zdravstvena i socijalna zaštita (2,4%), obrazovanje (1,9%) itd.

Najveći pad broja zaposlenih registriran je u građevinarstvu (8,5%), ribarstvu (6,3%) te ugostiteljstvu (4,3%).

1.6.2 Zaposlenost u Federaciji BiH

U Federaciji BiH u 2012. godini prosječno je bilo zaposleno 437.362 radnika, što je u odnosu na prosjek 2011. godine (440.747) manje za 3.385 radnika, odnosno 0,4%.¹⁴

Podaci o broju zaposlenih odnose se na zaposlene koji imaju zasnovan radni odnos bez obzira na vrstu radnog odnosa i dužinu radnog vremena. U taj broj uračunati su zaposleni u privredi i vanprivredi. Broj zaposlenih u 1991. godini na području koje je sada Federacija BiH bio je 631.020, tako da je nivo zaposlenosti u 2012. godini (437.362) dostigao 69,3% nivoa iz 1991. godine.

Prosječna stopa zaposlenosti¹⁵ radno sposobnog stanovništva u Federaciji BiH u 2012. godini iznosila je 31,7%.¹⁶

¹³ Izvor: www.bhas.ba

¹⁴ Podaci Federalnog zavoda za statistiku

¹⁵ Stopa zaposlenosti je procenat učešća zaposlenih u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva (u dobi 15-65 godina).

¹⁶ Izvor: Federalni zavod za statistiku.

Najveće povećanje broja zaposlenih evidentirano je kod sljedećih djelatnosti: administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (7,7%), poslovanje nekretninama (4,8%) te u obrazovanju (2,5%).

S druge strane, smanjenje zaposlenosti je najviše prisutno kod sljedećih djelatnosti: neraspoređeno po djelatnostima KD (23,1%), građevinarstvo (5,8%) te u uslužnim djelatnostima (4,2%).

1.6.3 Nezaposlenost u BiH

Prema službenim podacima EURSTAT-a, prosječna stopa nezaposlenosti u 27 država članica EU (EU 27) u decembru 2012. godine iznosila je 10,7%. Najniža stopa nezaposlenosti zabilježena je u Norveškoj (3,6%), a najviša u Španiji (26,2%).

Registrirana nezaposlenost u BiH krajem 2012. godine obuhvatala je 550.574 osobe, a prosječna stopa registrirane nezaposlenosti iznosila je 44,4%.

Anketna stopa nezaposlenosti je nasuprot zvaničnoj stopi znatno niža (28,0%), i to: 29,4% u Federaciji BiH, 25,6% u RS i 32,5% u Brčko distriktu BiH.¹⁷

Zabilježeno je povećanje broja nezaposlenih osoba u odnosu na isti period 2011. godine, za 12.668 ili 2,5%.

Ako se usporede podaci o nezaposlenima, najviše je osoba srednje stručne spreme III i IV stepena (335.161 ili 60,8%), od čega je 160.879 ili 57,9% žena, te nekvalifikovanih (160.390 ili 29,1%), odnosno 83.830 ili 33,1% žena.

Najmanji udio u ukupnoj nezaposlenosti je osoba sa visokim i višim obrazovanjem, uključujući magistre i doktore nauka, 41.968 ili 7,6%, od čega je 26.976 ili 9,7% žena, uz napomenu da ova kategorija posljednjih godina bilježi trend rasta.

Udio žena u ukupnoj nezaposlenosti bio je 277.312 ili 50,3%.

Bez obzira na metodologiju računanja nezaposlenosti u BiH, stopa je daleko viša od prosjeka EU, pa i drugih značajnih ekonomskih asocijacija u svijetu. Stalni rast nezaposlenosti prisutan u posljednjih dvadesetak godina vjerovatno je najsloženiji ekonomski, socijalni i razvojni problem sa kojim se BiH suočava.

1.6.4 Nezaposlenost u Federaciji BiH

Prosječan broj nezaposlenih u 2012. godini bio je 377.957 i u odnosu na prosjek 2011. godine (367.515) veći je za 10.442, odnosno 2,8%. Također, zabilježeno je povećanje nezaposlenosti u ljetnom periodu zbog prijave osoba po završetku školovanja. Prosječna stopa nezaposlenosti¹⁸ u Federaciji BiH u 2012. godini iznosila je 46,3% i ima tendenciju rasta (0,90%) u odnosu na prethodnu godinu.

U strukturnim obilježjima nezaposlenosti u Federaciji BiH nema bitnijih promjena u odnosu na prethodne godine. To se i dalje ogleda u:

- velikom broju stručnih osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih (249.786), od kojih 106.775 (42,7%) prvi put traže zaposlenje i
- velikom broju nestručnih osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih (128.171).

Rješavanje problema nezaposlenosti znatno je teže u slabije razvijenim područjima (regijama i kantonima) jer nedostaju mehanizmi veće podrške njihovom razvoju.

¹⁷ Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH

¹⁸ Stopa nezaposlenosti je procenat učešća nezaposlenih u ukupnom broju (zbiru) zaposlenih i nezaposlenih osoba

1.6.4.1 Nezaposlenost po kantonima

Nezaposlenost po kantonima je sljedeća:

- U Unsko-sanskom kantonu je evidentirano povećanje broja nezaposlenih za 4,7%, a izdvajaju se općine Bužim i Cazin sa povećanjem za 18,1% i 5,01% u odnosu na 2011. godinu.
- U Posavskom kantonu je zabilježeno manje nezaposlenih za 2,1% u odnosu na 2011. godinu. Povećanje broja nezaposlenih za 0,7% evidentirano je u općini Domaljevac, a smanjenje za 3,09% u općini Orašje.
- U Tuzlanskom kantonu je veći broj nezaposlenih za 3,3%. Najveće povećanje broja nezaposlenih zabilježeno je u Srebreniku (za 5,3%) i Tuzli (za 5,3%).
- U Zeničko-dobojskom kantonu zabilježen je veći broj nezaposlenih u odnosu na prosjek iz 2011. godine za 1,6%. Najveći porast nezaposlenosti evidentiran je u općinama Olovo (za 5,8%) i Žepče (za 4,5%). U općini Zenica broj nezaposlenih je manji za 0,5%.
- U Bosansko-podrinjskom kantonu smanjen je broj nezaposlenih za 10,5% u odnosu na 2011. godinu. Najveće smanjenje nezaposlenih je u općini Goražde (11,5%), dok je povećan broj nezaposlenih u općini Pale za 3,8%.
- U Srednjobosanskom kantonu je zabilježeno povećanje nezaposlenosti za 3,01%. U općini Jajce broj nezaposlenih manji je za 0,6% i općini Dobretići za 0,4%, a povećan je broj nezaposlenih u općini Kreševo za 9,4%.
- U Hercegovačko-neretvanskom kantonu zabilježeno je povećanje broja nezaposlenih za 2,9%. U općini Ravno evidentirano je smanjenje broja nezaposlenih za 5,8%, dok je u općinama Prozor/Rama i Jablanica povećan broj nezaposlenih za 7,2% i 7,3%.
- U Zapadnohercegovačkom kantonu je zabilježeno povećanje nezaposlenosti za 4,4%. U općini Ljubuški broj nezaposlenih povećan je za 7,07%.
- U Kantonu Sarajevo je evidentirano povećanje broja nezaposlenih za 3,2%, posebno u općinama Novo Sarajevo (za 4,8%) i Ilidža (za 3,8%).
- U Kantonu 10 evidentirano je povećanje broja nezaposlenih za 1,03%, posebno u općinama Grahovo (za 12,7%) i Drvar (za 8,3%).

Kanton	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Indeks 2012 2006	Indeks 2012 2011
Unsko-sanski	34.591	40.922	36.277	38.849	40.954	42.726	44.734	112,22	104,70
Posavski	5.894	6.832	5.436	5.686	5.645	5.544	5.602	91,91	101,05
Tuzlanski	82.182	90.840	85.711	89.250	92.037	95.194	98.289	113,75	103,25
Zeničko-dobojski	65.469	68.202	61.529	65.689	67.153	66.931	69.212	98,06	103,41
Bosansko-podrinjski	4.619	4.317	4.164	4.231	4.254	3.855	3.637	74,16	94,35
Srednjobosanski	37.849	41.221	36.482	37.390	38.237	39.030	40.356	99,69	103,40
Hercegovačko-neretvanski	26.284	30.838	29.403	29.596	29.822	29.885	31.363	109,54	104,95
Zapadnohercegovački	7.738	9.738	8.702	9.146	9.222	9.280	9.741	112,52	104,97
Sarajevo	58.020	65.344	62.475	66.299	68.907	69.842	73.018	106,51	104,55
Kanton 10	6.739	9.316	8.464	8.441	8.698	8.803	8.900	108,74	101,10
Federacija BiH	338.271	367.570	338.643	354.577	364.929	371.090	384.852	106,20	103,71

Tabela 2: Registrirana nezaposlenost po kantonima, stanje 31.12.2012. godine

1.6.4.2 Učešće žena u nezaposlenosti

Broj nezaposlenih žena u Federaciji BiH u 2012. godini bio je 194.501, što je više za 5.710 ili 3,02% u odnosu na prethodnu godinu.

Posmatrano po kantonima, evidentirano je povećanje broja nezaposlenih žena u svim kantonima osim u Bosansko-podrinjskom, gdje je broj nezaposlenih žena manji za 10,3%.

Najveće povećanje broja nezaposlenih žena zabilježeno je u Zapadnohercegovačkom (za 5,2%), Unsko-sanskom (za 4,5%) i Tuzlanskom kantonu (za 3,7%).

Kanton	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Indeks 2012 2006	Indeks 2012 2011
Unsko-sanski	15.136	18.148	18.121	18.909	19.706	20.465	21.425	121,33	104,69
Posavski	2.315	2.553	2.137	2.265	2.273	2.365	2.452	96,76	103,68
Tuzlanski	33.876	44.210	44.201	45.387	46.713	48.451	50.031	133,67	103,26
Zeničko-dobojski	29.158	32.466	31.184	32.620	32.829	33.073	34.042	104,59	102,93
Bosansko-podrinjski	2.279	2.247	2.245	2.257	2.250	2.084	1.948	78,42	93,47
Srednjobosanski	15.395	17.263	16.132	16.697	17.078	17.449	18.086	107,94	103,65
Hercegovačko-neretvanski	12.380	14.450	14.261	14.707	15.253	15.521	16.230	117,86	104,57
Zapadnohercegovački	4.069	4.756	4.602	4.923	5.010	5.086	5.404	118,51	106,25
Sarajevo	39.419	39.763	38.663	40.257	41.673	42.020	43.681	106,55	103,95
Kanton 10	3.613	4.106	3.905	3.970	4.165	5.267	4.343	113,87	82,46
Federacija BiH	157.639	179.962	175.451	181.992	186.950	191.781	197.642	114,54	103,06

Tabela 3: Registrirana nezaposlenost po kantonima – žene

1.6.4.3 Kvalifikaciona struktura nezaposlenih

Broj stručnih osoba koje traže zaposlenje u Federaciji BiH u 2012. godini, u odnosu na 2011. godinu, veći je za 4,6%.

U svim stepenima stručnosti veći je broj osoba koje traže zaposlenje. Povećan je broj nezaposlenih sa visokom stručnom spremom (VSS) za 24,1%, sa višom (VŠS) za 6,4% i sa srednjom stručnom spremom (SSS) za 5,1%.

Broj nestručnih osoba koje traže zaposlenje u Federaciji BiH u 2012. godini, u odnosu na 2011. godinu, manji je za 0,4%.

Stručna sprema	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Indeks 2012 2006	Indeks 2012 2011
	355.102	367.570	338.643	354.577	367.180	371.090	384.852	106,20	103,70
Stručne osobe	225.649	224.635	207.901	224.684	237.254	242.990	256.701	111,37	105,64
KV	130.928	128.477	115.984	123.622	127.821	127.467	131.207	98,44	102,93
VKV	2.856	2.717	2.253	2.253	2.356	2.232	2.173	77,11	97,36
SSS	80.163	80.692	76.565	82.382	87.113	89.947	95.486	115,85	106,16
VŠS	4.889	4.917	4.373	4.420	4.687	4.934	5.201	105,22	105,41
VSS	6.813	7.832	8.726	12.007	15.277	18.410	22.634	322,01	122,94
Nestručne osobe	129.453	142.935	130.742	129.893	129.926	128.100	128.151	97,18	100,04
NKV	116.863	129.408	118.665	117.834	117.955	118.798	118.903	99,78	100,09
PKV	11.460	12.442	11.119	11.151	11.135	8.530	8.481	72,69	99,43
NSS	1.131	1.085	958	908	836	772	767	73,82	99,35

Tabela 4: Kvalifikaciona struktura registrirane nezaposlenosti

Broj osoba koje prvi put traže zaposlenje u Federaciji BiH u 2012. godini veći je za 0,7% u odnosu na 2011. godinu.

Prosječan broj stručnih osoba koje prvi put traže zaposlenje u 2012. godini, u odnosu na 2011. godinu, veći je za 2,6%. Posmatrano po stručnoj spremi, kod stručnih osoba koje prvi put traže zaposlenje, u odnosu na prethodnu godinu, porast je evidentiran kod VSS za 23,9%, a smanjenje kod VKV za 8,3%.

1.6.4.4 Starosna struktura nezaposlenih

Krajem 2012. godine najbrojnije među registriranim nezaposlenima bile su osobe dobi između 30 i 49 godina (181.299 ili 47,1%), zatim mladi do 30 godina (131.110 ili 34,07%) te stariji od 50 godina (72.443 ili 18,8%).

1.6.4.5 Promjene u evidenciji nezaposlenih

U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i Pravilnikom o evidencijama u oblasti zapošljavanja, sa evidencije kantonalnih službi za zapošljavanje, po raznim osnovama, u 2012. godini u Federaciji BiH brisano je 86.113 osoba. U odnosu na 2011. godinu to je manje za 7,02%. U istom periodu prijavljeno je 99.875 osoba, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 0,1%.

1.6.4.6 Tražnja radne snage

Prosječna mjesečna tražnja radne snage registrirana u kantonalnim službama za zapošljavanje u 2012. godini iznosila je 1.491, što je više za 8,9% u odnosu na 2011. godinu. Od toga je registrirano 463 tražnje na neodređeno vrijeme, što je više za 2,1%, a 1.028 tražnji na određeno vrijeme, što je više za 12,2%.

Prosječna mjesečna zadovoljena tražnja radne snage¹⁹ registrirana u kantonalnim službama za zapošljavanje u 2012. godini iznosila je 2.502, što je više za 3,5% nego u 2011. godini. Od toga je registrirano 686 tražnji na neodređeno vrijeme, što je manje za 10,8% u odnosu na prethodnu godinu, te 1.816 tražnji na određeno vrijeme (više za 10,3%).

Zapošljavanje osoba sa evidencije premašuje registriranu tražnju jer poslodavci nemaju zakonsku obavezu da službama za zapošljavanje prijavljuju slobodna radna mjesta, te se ukupna tražnja radne snage na tržištu rada u Federaciji BiH ne registrira u kantonalnim službama za zapošljavanje.

1.6.4.7 Posredovanje u zapošljavanju osoba sa evidencije nezaposlenih

U 2012. godini kantonalne službe za zapošljavanje su posredovale u zapošljavanju za 51.766 osoba sa evidencije nezaposlenih.

Posmatrano po kantonima, broj posredovanja bio je sljedeći: 590 u Posavskom, 743 u Bosansko-podrinjskom, 974 u Zapadnohercegovačkom, 1.006 u Kantonu 10, 4.450 u Hercegovačko-neretvanskom, 5.009 u Srednjobosanskom, 5.015 u Unsko-sanskom, 9.868 u Zeničko-dobojskom, 11.745 u Kantonu Sarajevo i 12.366 u Tuzlanskom.

1.6.4.8 Pasivna politika zapošljavanja

U izvještajnom periodu znatna finansijska sredstva Federalnog zavoda za zapošljavanje usmjerena su kantonalnim službama za zapošljavanje radi obezbjeđenja sredstava za materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba (novčana naknada, zdravstveno osiguranje i penzijsko-invalidsko osiguranje nezaposlenih osoba) jer sredstva ostvarena uplatom doprinosa za osiguranje za slučaj nezaposlenosti koja su na raspolaganju kantonalnim službama za zapošljavanje nisu bila dovoljna za ostvarivanje materijalne i

---

¹⁹ Ukupna registrirana zadovoljena tražnja za radnom snagom ostvarena na osnovu objavljenih oglasa, prijava dostavljenih službama za zapošljavanje i drugih oblika zapošljavanja koje su poslodavci dali na uvid službama za zapošljavanje ili su službe u radu i obradi određenih podataka došle do saznanja o tome

socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba i pokrivanje administrativnih troškova. Budući da kantonalne službe za zapošljavanje nisu mogle uredno izmiriti svoje primarne zakonske obaveze po osnovu materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, koje su za novčanu naknadu iznosile 43.904.289,04 KM, za zdravstveno osiguranje 21.617.682,21 KM i za penzijsko-invalidsko osiguranje 1.969.906,84 KM, Federalni zavod za zapošljavanje je, u skladu sa raspoloživim planiranim finansijskim sredstvima, nakon odobrenja Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, izvršio uplatu nedostajućih sredstava kantonalnim službama za zapošljavanje u iznosu od 19.734.692,49 KM.

1.6.4.9 Aktivna politika zapošljavanja

I pored obaveza u 2012. godini koje se tiču materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, tzv. pasivnih mjera, Federalni zavod za zapošljavanje je dao doprinos ublažavanju posljedica globalne ekonomske krize na tržištu rada. Osigurana su sredstva za realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja započelih u 2011. godini te su, srazmjerno raspoloživim finansijskim sredstvima, stvorene pretpostavke za implementaciju u 2012. godini novih mjera sufinansiranja zapošljavanja, samozapošljavanja ili obuke znatnog broja nezaposlenih osoba kroz:

- Program sufinansiranja zapošljavanja „Prilika za sve“ (1.647 osoba)
- Program sufinansiranja zapošljavanja povratnika (213 osoba)
- Program jačanja konkurentnosti na tržištu rada – prvo radno iskustvo (1.000 osoba)
- Program sufinansiranja samozapošljavanja mladih osoba „Omladinsko poduzetništvo“ (145 osoba)
- Pilot projekat „Sistem integriranih centara za inkubirani razvoj i konsalting“
- Projekat podrške mrežama socijalne sigurnosti i zapošljavanja SSNESP (2.074 osobe)
- Program dugoročnih plasmana za podsticaj zapošljavanja posredstvom Razvojne banke Federacije BiH (zapošljavanje 242 osobe i zadržavanje u radnom odnosu 2.278 osoba)
- Projekat „Stručno osposobljavanje kandidata za zanimanje kovač, CNC operater i mehatroničar“ (100 osoba)
- Projekat „Stručno osposobljavanje i zapošljavanje šivača autopresvlaka“ (600 osoba)
- Projekat „Stručno osposobljavanje i zapošljavanje kandidata za zanimanje metalostrugar i CNC operater“ (50 osoba)
- Podršku provođenju programa pripreme za tržište rada (pisanje biografije i popratnog pisma, razgovor sa poslodavcem, aktivno traženje posla, obuke iz informatike i stranih jezika) kroz centre za informiranje, savjetovanje i obuku i klubove za traženje posla (više od 5.000 osoba)
- Podršku organiziranju sajмова za zapošljavanje.

Navedenim mjerama i programima, koji su bili *gender* senzitivni i fokusirani na teško zapošljive kategorije nezaposlenih osoba (dugoročno nezaposleni, osobe sa invaliditetom, stariji od 40 godina, demobilisani borci i dr.), kao i na one kojima prijeti gubitak zaposlenja, obuhvaćeno je više od 8.000 osoba.

Zbog smanjenog obima proizvodnje i ostalih indikatora ekonomskih aktivnosti, privreda nije mogla iskazati veću tražnju za radnom snagom, a veliki broj subjekata se suočava sa mogućim zatvaranjem, što je rezultiralo velikim brojem prijava na evidenciju nezaposlenih osoba po prestanku radnog odnosa, ali i nakon završetka školovanja. Naime, u 2012. godini na evidenciju nezaposlenih po prestanku radnog odnosa prijavile su se 58.154 osobe. Također, u istom periodu je sa evidencije zaposleno 51.766 osoba. Ukupno se na

evidenciju nezaposlenih prijavilo 99.875 osoba, dok je 86.113 osoba brisano sa evidencije nezaposlenih po raznim osnovama.

S obzirom na trend iz 2012. godine, očekuje se da će i u 2013. godini biti potrebno obezbijediti znatna finansijska sredstva za materijalnu i socijalnu sigurnost, ali, da bi se zadržala razvojna funkcija javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH kao značajnog faktora na tržištu rada, dio sredstava će se usmjeriti na realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja teško zapošljivih kategorija nezaposlenih osoba.

2. ANKETA POSLODAVACA

Anketa poslodavaca 2012, sa procjenama za 2013. godinu, predstavlja nastavak aktivnosti započelih 2004. godine, iz kojih je u 2005. godini proizašlo prvo sistematično anketiranje poslodavaca na području Federacije BiH. Nakon toga, anketiranje je provedeno 2006., 2007., 2009., 2010. i 2011. godine, što je rezultiralo izradom odgovarajućih kvalitativnih analiza o tržištu rada.

Dobiveni pokazatelji su uspoređeni sa ranijim rezultatima, u mjeri u kojoj je to bilo moguće zbog razlike u strukturi uzorka te izmjene određenih pitanja u upitniku.

2.1 Svrha i cilj

Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe za zapošljavanje su se opredijelili za anketiranje poslodavaca na godišnjem nivou s obzirom na postojeću dinamiku i kretanja na tržištu rada u Federaciji BiH.

Primarni cilj anketiranja poslodavaca je sticanje realnog uvida u stanje na tržištu rada, što se postiže prikupljanjem relevantnih podataka i informacija.

Mišljenja, ocjene i sugestije poslodavaca bitno utiču na formiranje objektivnih stavova, izvođenje neophodnih zaključaka i davanje preporuka, čime se potvrđuje vjerodostojnost cjelokupne analize.

Anketa je posebno značajna za kantonalne službe za zapošljavanje jer se njome ostvaruje i afirmira neposredna saradnja sa poslodavcima, a time jača i njihova primarna funkcija, tj. posredovanje u zapošljavanju nezaposlenih osoba i onih koje nastoje promijeniti zaposlenje.

2.2 Okvir

Za izradu ove analize korištena je anketa koju je pripremila radna grupa za ispitivanje tržišta rada u Federaciji BiH. Radnu grupu su činili predstavnici Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje, koji su educirani u okviru realizacije Programa Evropske unije za srednje i stručno obrazovanje u Bosni i Hercegovini (EU VET) i Programa stipendiranja Danskog ministarstva vanjskih poslova (DANIDA) za izgradnju kapaciteta u institucijama tržišta rada.

2.3 Zadaci

Shodno postavljenim ciljevima, utvrđeni su konkretni zadaci:

- *Izrada baze podataka o poslodavcima koji su zainteresirani za širu saradnju sa javnim službama za zapošljavanje u Federaciji BiH, po uzoru na Klub 100 u Danskoj*
- *Izrada baze podataka o potrebama i viškovima radne snage u smislu identifikacije potrebnih vještina i stručnih kvalifikacija*

- *Izrada baze podataka o potrebama stručne pripreme novozaposlenih i/ili zaposlenika, te o spremnosti poslodavaca za zapošljavanje osoba iz određenih specifičnih grupa*
- *Ocjena mišljenja poslodavaca o uspostavljanju i/ili proširenju saradnje sa javnim službama za zapošljavanje u Federaciji BiH*
- *Usvajanje odgovarajućih zaključaka i preporuka za unapređenje aktivnih mjera u oblasti zapošljavanja.*

2.4 Anketa

U anketi su korištena pitanja zatvorenog tipa sa ponuđenim modalitetima odgovora, osim uvodnih informativnih pitanja, uz napomenu da je poslodavcima ostavljena mogućnost da ponude i vlastite odgovore na skoro svako pitanje.

Pitanja su razvrstana u tri tematske cjeline:

- *Opći podaci*
- *Zapošljavanje, procjene o potrebama, višku i obuci zaposlenika*
- *Saradnja sa javnim službama za zapošljavanje.*

2.5 Metodologija

U skladu sa dosadašnjim iskustvom, za potrebe provođenja Ankete poslodavaca 2012 angažirane su nezaposlene osobe sa fakultetskom diplomom, koje su neposredno anketirale poslodavce.²⁰ Nezaposleni anketari su za svaku ispunjenu anketu dobili odgovarajuću novčanu naknadu od Federalnog zavoda za zapošljavanje. Kantonalne službe za zapošljavanje su provele potrebnu selekciju i obuku anketara, nakon čega se pristupilo realizaciji planiranih aktivnosti.

Rezultati su dati u formi gotovih izvještaja u tabelarnom obliku, kao i grafikona, tako da mogu poslužiti potencijalnim korisnicima i za druge, različite, namjene poput analize funkcioniranja pojedinačnih dijelova tržišta rada na određenom području i/ili oblasti.

Mada nisu metodološki usklađeni, dobiveni rezultati su usporedivi sa podacima drugih izvora, kao što su statistički izvještaji, studije i dr.

2.6 Realizacija

Anketiranje poslodavaca je provedeno u periodu od 15. decembra 2012. godine do 15. februara 2013. godine, na području devet (9) kantona u Federaciji BiH.²¹

Rezultat ispitivanja tržišta rada je ocjena stanja na tržištu rada, sa odgovarajućim preporukama.

2.7 Uzorak

Uzorak je činilo 2.850 poslodavaca iz Federacije BiH koji imaju najmanje 10 zaposlenika. Poslodavci su u momentu anketiranja zapošljavali 151.947 radnika, što je 34,7% prosječne zaposlenosti u Federaciji BiH u 2012. godini.

²⁰Na području Hercegovačko-neretvanskog i Posavskog kantona anketiranje su proveli zaposlenici kantonalnih službi za zapošljavanje.

²¹Mada je prvobitno bilo planirano, anketiranje nije provedeno na području Zapadnohercegovačkog kantona.

Primijenjen je stratificirani proporcionalni uzorak, a stratumi su podijeljeni na temelju broja zaposlenika na: male, srednje i velike poslodavce.

Stratumi:	Mali poslodavci	Srednji poslodavci	Veliki poslodavci
Broj zaposlenika:	1-50	51-250	251 i više

Tabela 5: Poslodavci prema stratumima

Rezultati anketiranja će poslužiti za usmjeravanje i prilagođavanje najvažnijih aktivnosti javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH u skladu sa iskazanim potrebama poslodavaca, kao i za realizaciju odgovarajućih mjera i programa aktivne politike zapošljavanja.

2.8 Rezultati anketiranja

Obradom prikupljenih podataka dobiveni su određeni pokazatelji koji predstavljaju ilustraciju stanja, kao i očekivanih promjena među pravnim subjektima na području Federacije BiH u 2013. godini.

Rezultati koji sadrže manje značajne podatke u vezi sa pojedinačnim kvalifikacijama, vještinama i sl., nisu prikazani u izvještajnim tabelama, već su obrađeni i odloženi u bazu podataka, kao i osobni podaci o poslodavcima (naziv, adresa i dr.) zbog zaštite njihovog identiteta.

2.9 Opći prikaz anketiranja

Anketom poslodavaca 2012 u Federaciji BiH obuhvaćeno je 2.636 pravnih subjekata ili 92,43% uzorka, što je povećanje za 3,4% u odnosu na prethodnu godinu, odnosno za 8,8% u odnosu na 2010. godinu.

Kanton	Broj anketiranih poslodavaca u 2010.	Broj anketiranih poslodavaca u 2011.	Broj anketiranih poslodavaca u 2012.
Unsko-sanski	386	399	400
Posavski	75	79	102
Tuzlanski	444	430	437
Zeničko-dobojski	378	386	405
Bosansko-podrinjski	44	40	41
Srednjobosanski	240	293	372
Hercegovačko-neretvanski	376	373	387
Zapadnohercegovački	149	177	0
Sarajevo	388	398	400
Kanton 10	27	96	92
Federacija BiH	2.507	2.671	2.636

Tabela 6: Anketa poslodavaca 2012

U tabeli 6 dat je pregled pravnih subjekata obuhvaćenih Anketom poslodavaca 2012, odnosno anketiranjem u 2010. i 2011. godini. Na području Unsko-sanskog, Posavskog, Zeničko-dobojskog, Srednjobosanskog, Hercegovačko-neretvanskog i Kantona Sarajevo zabilježeno je blago povećanje broja anketiranih poslodavaca u odnosu na prethodne godine. U preostalim kantonima je obuhvaćeno nešto manje poslodavaca, odnosno anketiran je približno jednak broja poslodavaca.

Najviše poslodavaca je obuhvaćeno u Tuzlanskom (16,5%), Zeničko-dobojskom (15,3%), te Unsko-sanskom i Kantonu Sarajevo (15,1%), a najmanje na području Bosansko-podrinjskog kantona (1,5%), što je gotovo proporcionalno veličini kantona, odnosno broju stanovnika tih kantona i registriranih pravnih subjekata.

Najveći odziv u odnosu na planirani broj anketa zabilježen je u Unsko-sanskom i Kantonu Sarajevo (100%). Najniži odziv je zabilježen na području Kantona 10, svega 61,3%.

2.10 Struktura poslodavaca

2.10.1 Poslodavci prema vrsti organizacije

Kanton	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Unsko-sanski	20	0	231	15	70	9	15	6	25	2	4	2
Posavski	3	0	61	4	13	5	9	0	4	0	2	0
Tuzlanski	32	0	224	19	100	15	25	6	10	1	1	2
Zeničko-dobojski	19	0	215	25	88	18	11	2	19	2	6	0
Bosansko-podrinjski	3	0	15	9	7	2	3	0	1	1	0	0
Srednjobosanski	15	2	195	25	93	13	18	0	7	0	3	1
Hercegovačko-neretvanski	2	1	221	29	80	11	8	1	29	1	1	3
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	21	0	205	28	80	8	8	10	27	0	12	1
Kanton 10	0	0	43	6	33	3	6	0	0	0	1	0
Federacija BiH - 2012	115	3	1.410	160	564	84	103	25	122	7	30	9
%	4,3	0,1	53,5	6,0	21,4	3,1	3,9	0,9	4,6	0,2	1,1	0,3
Federacija BiH - 2011	133	4	1.422	192	587	74	97	26	103	8	16	6
%	4,9	0,1	53,3	7,2	22,0	2,7	3,6	0,9	3,8	0,3	0,6	0,2
Federacija BiH - 2010	125	0	1.412	170	512	61	81	25	98	13	0	0
%	4,9	0	56,6	6,7	20,4	2,4	3,2	1,0	3,9	0,5	0	0

Tabela 7: Poslodavci prema vrsti organizacije

A – Društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću

B – Komanditno društvo

C – Društvo sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.)

D – Dioničarsko društvo (d.d.)

E – Javna ustanova (JU)

F – Javno poduzeće (JP)

G – Organ uprave

H – Udruženje građana (NVO)

I – Obrt (SZR, STR, SUR, SPP)

J – Zadruga

K – Privatna zdravstvena ustanova

L – Vjerska organizacija

Najveći broj pravnih subjekata obuhvaćen anketom su društva sa ograničenom odgovornošću (53,5%), što je blago povećanje u odnosu na prethodnu godinu. Na drugom mjestu po brojnosti su zastupljene javne ustanove (21,4%), a na trećem dioničarska društva (6,0%), što je nešto manje u odnosu na prethodne ankete.

2.10.2 Poslodavci prema obliku vlasništva

Kanton	Državno	Privatno	Mješovito	Zadružno
Unsko-sanski	127	264	6	1
Posavski	30	72	0	0
Tuzlanski	191	228	10	3
Zeničko-dobojski	146	249	10	0
Bosansko-podrinjski	18	21	1	1
Srednjobosanski	146	215	10	0
Hercegovačko-neretvanski	105	261	15	2
Zapadnohercegovački	0	0	0	0
Sarajevo	117	269	7	0
Kanton 10	50	42	3	0
F BiH - 2012	930	1.621	62	7
%	35,5	61,9	2,3	0,2
F BiH - 2011	907	1.681	75	10
%	33,9	62,8	2,8	0,3
F BiH - 2010	824	1.595	69	17
%	32,8	63,7	2,7	0,6

Tabela 8: Poslodavci prema obliku vlasništva

Prema obliku vlasništva anketom je obuhvaćeno najviše privatnih pravnih subjekata (61,9%), što je neznatno smanjenje (1,9%) u odnosu na prethodnu godinu, odnosno za 2,8% u odnosu na 2010. godinu. Slijede državni subjekti (35,4%), što je blago povećanje za 1,5% u odnosu na prošlogodišnje istraživanje, odnosno za 2,6% u odnosu na period prije dvije godine.

Najmanji je udio anketiranih zadrugara (0,2%), što je također smanjenje u odnosu na prethodne godine.

2.11 Pregled poslodavaca prema broju zaposlenika i vrsti ugovora o radu

Kanton	Volonteri	Pripravnici	Ugovor o radu na određeno vrijeme	Ugovor o djelu	Povremeni poslovi	Ugovor o radu na neodređeno vrijeme
Unsko-sanski	186	91	1.285	26	28	11.504
Posavski	36	39	491	67	136	2.722
Tuzlanski	609	149	5.860	408	146	32.805
Zeničko-dobojski	214	207	4.158	102	175	24.685
Bosansko-podrinjski	14	29	1.368	19	77	2.074
Srednjobosanski	247	198	2.259	109	113	16.834
Hercegovačko-neretvanski	202	218	2.429	215	139	15.992
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	173	182	3.728	387	162	18.587
Kanton 10	0	0	0	0	0	0
F BiH – 2012	1.681	1.118	21.578	1.391	976	125.203
%	1,1	0,7	14,2	0,6	0,6	82,4
F BiH – 2011	2.601	1.705	28.685	2.389	1.168	151.075
%	1,3	0,9	15,2	1,2	0,6	80,5

Tabela 9: Pregled poslodavaca prema broju zaposlenika i vrsti ugovora o radu

Poslodavci su naveli da zapošljavaju 151.974 radnika, što je 34,7% prosječne iskazane zaposlenosti u Federaciji BiH u 2012. godini, od čega je 77,394 žena ili 83,4%.

Najviše je radnika zaposleno na neodređeno vrijeme (82,4%), što je za 0,1% manje u odnosu na prethodnu godinu, dok je na određeno vrijeme, kroz ugovor o radu, zaposleno 14,2%. Najmanje je radnika na povremenim poslovima, svega 0,6%.

2.12 Pregled zaposlenosti prema području djelatnosti

Kanton	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
USK	686	0	112	1.729	823	571	2.235	178	447	315	87	1.370	1.986	1.983	598	0	0
PK	25	0	18	885	45	7	878	7	30	0	24	487	623	323	9	0	0
TK	30	0	423	3.152	700	508	3.551	12	600	72	251	1.555	2.804	1.888	949	0	0
ZDK	1.373	0	3.255	1.035	965	1.090	2.642	173	856	352	578	1.047	3.985	2.169	533	0	0
BPK	116	0	0	1.970	89	199	48	0	110	35	0	168	142	291	31	0	0
SBK	1.093	0	606	6.535	0	779	1.261	157	551	64	0	2.438	2.880	2.210	1.248	0	0
HNK	306	43	50	3.667	1.066	920	2.203	417	2.863	287	332	1.444	2.819	2.420	395	13	0
ZHK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KS	1.327	0	0	3.864	784	1.236	4.011	1.002	762	1.855	380	378	4.881	1.494	1.245	0	0
K 10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	4.956	43	4.464	32.156	4.472	5.310	16.829	1.946	6.219	3.210	1.652	8.887	20.120	12.778	5.008	13	0
%	3,2	0,03	2,9	21,2	2,9	3,5	11,1	1,2	4,1	2,1	1,0	5,8	13,2	8,4	3,3	0,0	0,0

Tabela 10: Pregled zaposlenosti prema području djelatnosti

A – Poljoprivreda, lov i šumarstvo
B – Ribarstvo
C – Rudarstvo

J – Finansijsko posredovanje
K – Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge
L – Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje

D – Prerađivačka industrija
 E – Snab. električnom energijom, gasom i vodom
 F – Građevinarstvo
 G – Trgovina
 H – Ugostiteljstvo
 I – Saobraćaj, skladištenje i veze

M – Obrazovanje
 N – Zdravstvena i socijalna zaštita
 O – Ostale javne, društvene, socijalne i osobne uslužne djelatn.
 P – Privatna domaćinstva sa zaposlenim osobama
 Q – Eksteritorijalne organizacije i tijela
 J – Finansijsko posredovanje

2.13 Trendovi poslovanja

2.13.1 Obim poslovanja

Kanton	Obim poslovanja		
	Opadanje	Rast	Stagnacija
Unsko-sanski	83	141	152
Posavski	26	26	44
Tuzlanski	76	160	168
Zeničko-dobojski	68	162	157
Bosansko-podrinjski	11	17	7
Srednjobosanski	86	121	160
Hercegovačko-neretvanski	84	128	176
Zapadnohercegovački	0	0	0
Sarajevo	91	127	174
Kanton 10	0	2	1
F BiH - 2012	525	884	1.049
%	21,3	35,9	42,6
F BiH - 2011	482	1.103	1.025
%	18,4	42,2	39,2
F BiH - 2010	541	839	1.049
%	22,2	34,5	43,1

Tabela 11: Pokazatelji obima poslovanja

U 2012. godini je došlo do pada poslovanja za 6,1% u odnosu na prošlu godinu. Najveći broj poslodavaca (42,6%) naveo je stagnaciju u poslovanju, što je u odnosu na isti period 2011. godine povećanje za 2,2%.

Istovremeno, znatno je povećan broj poslodavaca (8,1%) koji su naveli pad poslovanja.

2.13.2 Finansijski efekti

Kanton	Finansijski efekti		
	Opadanje	Rast	Stagnacija
Unsko-sanski	94	111	140
Posavski	29	18	33
Tuzlanski	83	119	157
Zeničko-dobojski	72	125	140
Bosansko-podrinjski	14	10	8
Srednjobosanski	97	100	155
Hercegovačko-neretvanski	100	107	177
Zapadnohercegovački	0	0	0
Sarajevo	95	116	184
Kanton 10	0	0	0
F BiH - 2012	584	706	994
%	25,5	30,9	43,5
F BiH - 2011	459	733	974
%	21,1	33,8	44,9
F BiH - 2010	589	652	992
%	26,3	29,2	44,4

Tabela 12: Pokazatelji finansijskih efekata

Kao i prethodne godine, najviše poslodavaca navelo je stagnaciju finansijskih efekata (43,5%), što je neznatno smanjenje (1,4%) u odnosu na 2011. godinu.

Istovremeno, znatno je povećan je broj onih koji navode opadanje finansijskih efekata (4,4%).

2.14 Promjene u broju zaposlenih u 2012. godini

Kanton	Novozaposleni	Otpušteni	Penzionisani	Ostali
Unsko-sanski	753	290	94	95
Posavski	227	135	21	65
Tuzlanski	2.289	622	530	439
Zeničko-dobojski	1.916	899	353	231
Bosansko-podrinjski	582	142	30	39
Srednjobosanski	852	474	93	65
Hercegovačko-neretvanski	1.220	493	254	31
Sarajevo	1.515	902	249	490
Kanton 10	11	4	0	3
F BiH - 2012	9.365	3.961	1.624	1.458
%	57,0	24,1	9,9	8,8
F BiH - 2011	12.160	4.054	1.623	1.607
%	62,5	20,8	8,3	8,2

Tabela 13: Promjene u broju zaposlenih u 2012. godini

U 2012. godini na području Federacije BiH zabilježeno je 16.408 promjena u broju zaposlenih radnika, a 5.845 se odnosilo na žene.

Čak 3.714 odnosno 63,54% je bilo novozaposlenih žena. Novozaposlenih muškaraca je bilo 5.651 odnosno 53,5%.

Smanjen je broj otpuštenih radnika u odnosu na prethodnu godinu na 3.961 osobu, 2.707 muškaraca (25,63%) i 1.254 žene (21,45%).

2.15 Načini traženja novih zaposlenika

Kanton	A	B	C	D	E	F	G
Unsko-sanski	182	161	133	41	4	4	12
Posavski	45	53	41	8	0	0	4
Tuzlanski	169	200	193	76	5	22	28
Zeničko-dobojski	217	176	159	83	15	8	7
Bosansko-podrinjski	29	21	20	8	1	0	1
Srednjobosanski	166	153	170	54	4	4	2
Hercegovačko-neretvanski	233	204	172	56	5	6	0
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	154	151	229	81	21	26	3
Kanton 10	52	42	50	13	2	6	2
F BiH - 2012	1.247	1.161	1.167	420	57	76	59
%	29,7	27,7	27,8	10,0	1,3	1,8	1,4

Tabela 14: Načini traženja novih zaposlenika

A – Posredovanjem biroa za zapošljavanje

B – Ličnim kontaktima

C – Oglašavanjem u medijima (internet, novine, radio...)

D – Uvidom u vlastitu bazu podataka o biografijama

E – Posredstvom privatnih agencija za zapošljavanje

F – Posredstvom obrazovnih institucija

G – Ostalo

Najzastupljeniji način traženja novih zaposlenika jeste posredovanjem biroa za zapošljavanje, čiji udio iznosi 29,7%, slijedi oglašavanje u medijima (27,8%) te ličnim kontaktima (27,7%).

2.16 Razlozi trenutnog nedostatka određenih zaposlenika

Kanton	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Unsko-sanski	75	69	18	32	39	12	11	28	17	15	22	22
Posavski	21	11	2	8	25	4	3	8	1	2	8	8
Tuzlanski	65	44	6	35	52	10	11	32	4	9	16	16
Zeničko-dobojski	63	46	9	41	61	6	8	23	2	7	13	13
Bosansko-podrinjski	9	9	2	6	16	0	0	8	1	1	1	1
Srednjobosanski	48	36	6	23	71	10	8	19	4	6	10	10
Hercegovačko-neretvanski	40	34	3	28	36	6	4	20	6	6	6	6
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	55	40	7	23	36	11	9	20	8	10	15	15
Kanton 10	11	10	4	4	23	1	2	5	2	1	3	3
F BiH - 2012	387	299	57	200	359	60	56	163	45	57	94	94
%	20,6	15,9	3,0	10,6	19,1	3,2	2,9	8,7	2,4	3,0	5,0	5,0

Tabela 15: Najznačajniji razlozi nedostatka određenih zaposlenika

A – Poticajna sredstva	G – Visina plaće, radno vrijeme
B – Poreska politika	H – Nedovoljno radnog iskustva
C – Neinformiranost	I – Mobilnost
D – Neadekvatan obrazovni sistem	J – Nedostatak inform. obrazovanja
E – Kvalifikacije	K – Nepoznavanje stranih jezika
F – Opće karakteristike	L – Nemotiviranost

Najveći broj poslodavaca (20,6%) kao razlog trenutnog nedostatka zaposlenika određenog profila zanimanja navodi poticajna sredstva, kvalifikacije (19,1%), te poresku politiku (10,6%).

Visina plaće i radno vrijeme (2,9%), te neinformiranost (3,0%) navedeni su kao najmanje značajni problemi kod zapošljavanja novih radnika.

2.17 Razlozi nezadovoljstva kvalitetom kvalifikacija, stručnog znanja i vještina kandidata

Kanton	A	B	C	D	E	F	G
Unsko-sanski	33	66	27	23	38	34	1
Posavski	3	10	0	0	4	6	2
Tuzlanski	28	93	20	19	34	27	8
Zeničko-dobojski	44	98	31	27	33	38	49
Bosansko-podrinjski	9	12	4	2	2	6	0
Srednjobosanski	29	49	19	18	29	19	1
Hercegovačko-neretvanski	25	62	19	14	18	15	1
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	20	88	26	19	25	35	0
Kanton 10	14	14	6	5	7	7	0
F BiH - 2012	205	492	152	127	190	187	62
%	14,4	34,7	10,7	8,9	13,4	13,2	4,3
F BiH - 2011	266	440	182	104	166	182	15
%	19,6	32,4	13,4	7,6	12,2	13,4	1,1

Tabela 16: Razlozi nezadovoljstva kvalitetom kvalifikacija, stručnog znanja i vještina kandidata

A – Stečena kvalifikacija
 B – Praktično iskustvo
 C – Opće znanje
 D – Poduzetničke vještine

E – Posebne vještine
 F – Socijalne i organizacijske vještine
 G – Ostalo

Najizraženije nezadovoljstvo poslodavaca odnosi se na nedostatak praktičnog iskustva kandidata (34,7%), što je povećanje za 2,3% u odnosu na prošlu godinu, kao i na njihovu stečenu kvalifikaciju (14,4%), što je manje za 5,2% u odnosu na 2011. godinu.

Poduzetničke vještine poslodavcima su najmanje bitne (7,6%).

2.18 Iskazane potrebe za radnicima

Poslodavci su na osnovu vlastitih procjena iskazali potrebu za zapošljavanjem 5.999 novih radnika u 2013. godini.

2.19 Iskazane potrebe prema stručnoj spremi

Kanton	NK	PKV	KV	VKV	NSS	SSS	VŠS-1	VŠS-2	VSS-1	VSS-2	VSS-3
Unsko-sanski	63	0	22	0	0	462	19	0	128	8	10
Posavski	25	0	64	1	0	219	1	2	11	13	6
Tuzlanski	90	1	359	77	0	720	5	2	334	4	0
Zeničko-dobojski	40	5	186	6	1	654	18	0	237	0	0
Bosansko-podrinjski	16	0	71	0	0	57	0	0	18	0	0
Srednjobosanski	154	0	636	0	0	51	7	4	142	29	0
Hercegovačko-neretvanski	84	5	199	15	5	28	1	2	121	8	1
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	29	0	116	34	10	194	0	0	161	0	0
Kanton 10	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0
F BiH - 2012	501	11	1.653	133	16	2.385	51	10	1.160	62	17
%	8,3	0,1	27,5	2,2	0,2	39,7	0,8	0,1	19,3	1,0	0,2
F BiH - 2011	365	8	1.617	78	23	1.447	111	5	1.164	31	1
%	7,5	0,1	33,3	1,6	0,4	29,8	2,2	0,1	24,0	0,6	0,0

Tabela 17: Iskazane potrebe prema stručnoj spremi

Najviše potreba za novim zapošljavanjem se odnosi na radnike sa srednjom stručnom spremom IV stepena (SSS), i to 39,7%, što je u odnosu na 2011. godinu povećanje za 9,9%. Istovremeno, zabilježeno je smanjenje tražnje za radnicima srednje stručne spreme III stepena (KV), za 5,8%.

Povećana je potreba za nekvalificiranim radnicima (NK) za 0,8%.

Zabilježeno je smanjenje potreba za zapošljavanjem visokoobrazovanih radnika za 4,1%.

2.20 Potrebe poslodavaca prema područjima djelatnosti

Kanton	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
Unsko-sanski	21	0	3	113	11	82	224	41	28	10	12	76	23	43	24	0	0
Posavski	106	0	0	55	2	21	111	1	5	0	9	11	8	7	0	0	0
Tuzlanski	0	0	0	330	54	37	151	3	13	2	43	56	45	34	44	0	0
Zeničko-dobojski	8	0	0	520	7	144	125	10	33	17	21	31	156	50	25	0	0
Bosansko-podrinjski	2	0	0	95	5	2	10	0	0	4	0	3	3	0	0	0	0
Srednjobosanski	55	0	29	620	0	78	34	11	26	1	0	22	52	33	58	0	0
Hercegovačko-neretvanski	7	2	0	163	13	58	63	58	9	6	4	19	35	7	25	0	0
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	2	0	0	145	0	52	88	40	13	45	37	2	61	11	48	0	0
Kanton 10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0

F BiH - 2012	201	2	32	2.043	92	474	806	164	127	85	126	220	387	185	224	0	0
%	3,3	0,0	0,3	34,3	1,5	7,9	13,5	2,7	2,1	1,4	2,1	3,6	6,5	3,1	3,7	0,0	0,0
F BiH - 2011	132	2	136	961	47	354	597	132	97	49	39	118	348	186	99	0	0
%	4,0	0,0	4,1	29,1	1,4	10,7	18,1	4,0	2,9	1,4	1,1	3,5	10,5	5,6	3,0	0,0	0,0
F BiH - 2010	604	129	123	1.556	76	821	852	177	81	46	66	160	463	133	145	0	0
%	11,1	2,3	2,2	28,6	1,4	15,1	15,6	3,2	1,4	0,8	1,2	2,9	8,5	2,4	2,6	0,0	0,0

Tabela 18: Potrebe poslodavaca prema područjima djelatnosti

A – Poljoprivreda, lov i šumarstvo

B – Ribolov

C – Rudarstvo

D – Prerađivačka industrija

E – Snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom

F – Građevinarstvo

G – Trgovina

H – Ugostiteljstvo

I – Saobraćaj, skladištenje i veze

J – Finansijsko poslovanje

K – Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge

L – Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje

M – Obrazovanje

N – Zdravstvena i socijalna zaštita

O – Ostale javne, društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti

P – Privatna domaćinstva sa zaposlenim osobama

Q – Eksteritorijalne organizacije i tijela

Prema vrsti pretežne djelatnosti najviše potreba je iskazano u prerađivačkoj industriji 34,3%, što je povećanje za 5,2% u odnosu na prethodnu godinu, odnosno za 5,7% u odnosu na 2010. godinu. Slijede, nešto smanjene potrebe u trgovini (13,5%), građevinarstvu (7,9%) i obrazovanju (6,5%).

U odnosu na prethodnu godinu, pad tražnje za radnicima zabilježen je u oblastima poljoprivrede, lova i šumarstva, rudarstvu, ugostiteljstvu i drugim djelatnostima.

2.21 Procjene o potrebama zapošljavanja prema najbrojnijim zanimanjima

U odnosu na 2012. godinu, prodavač će u 2013. godini biti najtraženije zanimanje, slijede radnik za jednostavne poslove drugdje nerazvrstan, obućar, stolar i šivač.

Kao i prethodnih godina, prisutan je trend tražnje radnika sa srednjom školskom spremom III i IV stepena, naročito stručnih zanimanja (KV).

Zanimanje	F BiH - 2011	Zanimanje	F BiH - 2012	Zanimanje	F BiH - 2013
1. Prodavač	407	1. Šivač	635	1. Prodavač	336
2. Šivač	358	2. Radnici za razne poslove.	248	2. Radnik za jed. posl. drug. nerazvrstan	243
3. Stolar	166	3. Prodavač	195	3. Obućar	212
4. Tesar	164	4. Zavarivač	137	4. Stolar	207
5. Radnik za jed. posl. drug. nerazvrstan	151	5. Bravar	126	5. Šivač	159
6. Zidar	133	6. Ekonomista	120	6. Konobar	157
7. Ekonomista	111	7. Radnici za jed. posl. u proiz. i srod. zanimanjima	112	7. Zanimanja zav. građ. radova i srod. zanimanja	150
8. Tekstilni tehničar	109	8. Stolar	110	8. Ekonomista	137
9. Utovarivač otpada	100	9. Radnik za jed. posl. drug. nerazvrstan	103	9. Krojač	136
10. Mašinski tehničar	93	10. Medicinska sestra	85	10. Zavarivač	132

Tabela 19: Iskazane potrebe prema zanimanjima u 2011., 2012. i 2013. godini

2.22 Potrebe za dodatnim osposobljavanjem zaposlenika

Kanton	A	B	C	D
Unsko-sanski	56	51	59	0
Posavski	15	13	7	10
Tuzlanski	78	62	51	78
Zeničko-dobojski	81	77	61	40
Bosansko-podrinjski	1	9	6	13
Srednjobosanski	26	50	40	5
Hercegovačko-neretvanski	44	59	31	0
Zapadnohercegovački	0	0	0	0
Sarajevo	47	91	69	5
Kanton 10	7	25	18	6
F BiH - 2012	355	437	342	157
%	27,5	33,8	26,4	12,1

Tabela 20: Potrebe za dodatnim osposobljavanjem zaposlenika

A – Uža strukovna i tehnička znanja
 B – Dodatne vještine (IT, strani jezici i sl.)
 C – Socijalne i poslovne vještine (t. rad, vještine ophođenja sa klijentima, komunikacija i sl.)
 D – Ostalo

Poslodavci su u skladu sa svojim planovima uvođenja promjena u tehnologiji i organizaciji rada naveli potrebe za dodatnim osposobljavanjem zaposlenika.

Na prvom mjestu su dodatne vještine (IT, strani jezici i sl.), i to 33,8%, zatim slijede uža strukovna i tehnička znanja (27,5%), te socijalne i poslovne vještina (26,4%)

2.23 Očekivani višak zaposlenika

U skladu sa svojim procjenama poslovanja za naredni period, poslodavci su naveli kako očekuju višak zaposlenih, koji iskazan u apsolutnim vrijednostima u odnosu na ukupnu zaposlenost iznosi 1.998 osoba.

Očekivani višak je povećan u odnosu na prethodnu godinu za 2,56%.

2.24 Načini rješavanja viška zaposlenika

Kanton	A	B	C	D	E	F
Unsko-sanski	83	79	27	23	61	11
Posavski	17	19	3	6	12	4
Tuzlanski	90	127	30	22	41	54
Zeničko-dobojski	92	115	36	34	53	14
Bosansko-podrinjski	8	6	3	2	12	1
Srednjobosanski	176	103	26	19	38	3
Hercegovačko-neretvanski	35	69	16	5	100	1
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	87	100	35	24	25	4
Kanton 10	16	12	3	4	11	1
F BiH - 2012	604	630	179	139	353	93
%	30,23	31,53	8,96	6,96	17,67	4,65

Tabela 21: Načini rješavanja viška zaposlenika

A – Otpuštanje
 B – Raspored na drugo mjesto kod istog poslodavca ili u drugu organizacionu jedinicu
 C – Obukom, dokvalifikacijom, prekvalifikacijom
 D – Skraćivanjem radnog vremena
 E – Saradnja sa kantonalnom službom za zapošljavanje
 F – Ostalo

Raspored na drugo mjesto kod istog poslodavca naveden je kao najprihvatljiviji način rješavanja viška zaposlenika (31,53%), što je povećanje za 8,46% u odnosu na prethodnu godinu, te saradnja sa kantonalnom službom za zapošljavanje, za koju se opredijelilo 17,67% poslodavaca.

2.25 Očekivani višak prema najbrojnijim zanimanjima

U odnosu na 2012. godinu, radnici za koje nije specificirano zanimanje su u najvećem broju tehnološki višak, te šumarski i rudarski tehničari, što je posebno zabrinjavajuće jer je riječ o pretežno privrednim zanimanjima.

Pojava viška zaposlenika stručnih zanimanja, kao što su bravari, prodavači, stolari i dr., ponovo ukazuje na neusklađenost potreba tržišta rada i srednjoškolskog (stručnog) obrazovanja, naročito zbog činjenice da su upravo stručna zanimanja već godinama najtraženija „roba“ na tržištu rada, dok zaposleni radnici sa stručnim zanimanjima često ne zadovoljavaju zahtjeve koje pred njih postavljaju poslodavci.

Zanimanje	F BiH 2011.	Zanimanje	F BiH 2012.	Zanimanje	F BiH 2013.
1. Nastavnici u srednjoškolskom obrazovanju	356	1. Radnici za jednostavne radove u rudarstvu i građevinarstvu	128	1. Radnici za koje nije specificirano zanimanje	98
2. Nastavnici u osnovnoškolskom obrazovanju	309	2. Šumarski radnik	50	2. Šumarski tehničar	55
3. Nastavnici u osnovnoškolskom i predškolskom obrazovanju	145	3. Rudarski radnik	50	3. Nastavnici u osnovnoškolskom obrazovanju	40
4. Ostali radnici za jednostavne poslove	66	4. Bravar	26	4. Prodavač	38
5. Monter alatnih mašina	57	5. Prodavač	22	5. Ekonomista	27
6. Radnik za jednostavne poslove na proizvodnoj liniji	53	6. Nastavnici u osnovnoškolskom obrazovanju	22	6. Radnik za jednostavne poslove drugdje	26
7. Šumarski radnik	50	7. Nastavnici u srednjoškolskom obrazovanju	20	7. Razredni učitelj	24
8. Prodavač	48	8. Stolar	20	8. Ekonomski tehničar	24
9. Građevinska i srodna zanimanja	40	9. Rukovodioci/menadžeri	19	9. Radnik na jednostavnim drvoprerađivačkim poslovima	23
10. Šumarski tehničar	38	10. Radnik za jednostavne poslove na proizvodnoj liniji	19	10. Radnici na odlaganju otpada i ostali radnici za jednostavne poslove	22

Tabela 22: Najbrojnija zanimanja prema očekivanom višku

2.26 Vrste saradnje ostvarene sa kantonalnim službama za zapošljavanje

Kanton	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Unsko-sanski	32	53	36	48	2	4	1	20	7	0	2
Posavski	18	23	11	10	2	0	2	0	0	0	3
Tuzlanski	57	91	57	98	12	3	20	10	12	0	22
Zeničko-dobojski	63	112	77	167	16	13	13	16	13	1	12
Bosansko-podrinjski	4	12	8	19	2	0	0	1	1	0	2
Srednjobosanski	54	76	26	56	12	1	19	8	15	1	5

Kanton	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Hercegovačko-neretvanski	88	155	45	86	13	2	2	10	15	1	0
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	34	27	31	108	9	3	7	3	0	0	0
Kanton 10	27	26	14	15	0	0	0	1	2	0	0
F BiH - 2012	377	575	305	607	68	26	64	69	65	3	46
%	17,1	26,08	13,83	27,53	3,08	1,18	2,9	3,13	2,95	0,14	2,09

Tabela 23: Vrste saradnje ostvarene sa kantonalnim službama za zapošljavanje

A – Oglašavanje slobodnih radnih mjesta	G – Učešće na sajmu zapošljavanja
B – Informiranje o ponudi radne snage	H – Pravna pomoć
C – Posredovanje u zapošljavanju potrebnog profila radne snage	I – Rješavanje problema viška zaposlenih
D – Učešće u programima sufinansiranja	J – Međunarodna saradnja
E – Dodatne obuke, dokvalifikacije, prekvalifikacije	K – Ostalo
F – Selekcija radne snage	

Učešće u programima sufinansiranja zapošljavanja navedeno je kao najčešći oblik saradnje ostvarene sa kantonalnim službama za zapošljavanje (27,53%), što je u poređenju sa prethodnom godinom manje za 1,5%. Interes poslodavaca za informiranje o ponudi radne snage zabilježilo je značajan udio saradnje (26,08%), što je neznatno povećanje u odnosu na 2011. godinu.

Istovremeno, povećan je nivo saradnje u oblasti obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije na 68 (3,08%).

2.27 Razlozi nezadovoljstva uslugama kantonalne službe za zapošljavanje

Kanton	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Unsko-sanski	43	29	24	24	28	14	16	10	15	11	7
Posavski	7	4	3	3	4	1	4	1	1	2	0
Tuzlanski	30	18	14	14	20	5	11	8	11	20	39
Zeničko-dobojski	27	20	9	9	15	5	5	3	5	6	96
Bosansko-podrinjski	3	1	1	1	3	0	0	0	0	0	4
Srednjobosanski	15	9	5	5	9	3	2	3	1	5	0
Hercegovačko-neretvanski	23	2	0	0	6	0	1	1	0	3	0
Zapadnohercegovački	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sarajevo	33	9	13	13	8	2	3	3	3	4	0
Kanton 10	3	2	3	3	1	1	1	1	2	1	0
2012 - F BiH	184	94	72	72	94	31	43	30	38	52	146
%	21,5	10,9	8,4	8,4	10,9	3,6	5,0	3,5	4,4	6,0	17,0
2011 - FBiH	208	154	131	164	57	49	24	35	30	7	53
%	22,81	16,89	14,36	17,98	6,25	5,37	2,63	3,84	3,29	0,77	5,81

Tabela 24: Razlozi nezadovoljstva uslugama kantonalne službe za zapošljavanje

A – Informiranje o uslugama	F – Obuka, dokvalifikacije, prekvalifikacija
B – Ažurnost	G – Učešće na sajmu zapošljavanja
C – Oglašavanje slobodnih radnih mjesta	H – Pravna pomoć
D – Obezbjedenje traženog profila radne snage	I – Rješavanje problema viška zaposlenih
E – Ponuda programa politike zapošljavanja	J – Međunarodna saradnja
	K – Ostalo

Informiranje o uslugama (21,5%) ponovo je navedeno kao najčešći razlog nezadovoljstva poslodavaca, što je manje za 1,3% u odnosu na prethodnu godinu.

Posebno je naglašeno pitanje ažurnosti kantonalnih službi za zapošljavanje (10,9%), što je povećalo nezadovoljstvo poslodavaca za 1,8%, te obezbjedenje traženog profila radne snage (1,58%).

3. OPĆA ZAPAŽANJA I PREPORUKE

Rezultati analize tržišta rada i zapošljavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2012. godini ukazuju na to da je privreda posrnula za 0,5% u odnosu na prošlu godinu.

Porasla je stopa registrirane nezaposlenosti na 44,4%, a istovremeno je porasla tražnja za radnom snagom za 19,15%.

Manje je poslodavaca (6,1%) iskazalo povećanje obima poslovanja u odnosu na prethodnu godinu. S obzirom na rezultate analize, u 2013. godini se može očekivati nastavak takve tendencije, naročito zbog optimističnih prognoza relevantnih institucija u pogledu pozitivnog kretanja makroekonomskih pokazatelja.

Najveći izazovi nadležnih institucija odnose će se i dalje na suzbijanje sive ekonomije i rada „na crno“, te na privlačenje domaćih, a naročito stranih investicija.

Rezultate analize potrebno je iskoristiti za:

- planiranje odgovarajućih strategija i mjera javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH, kao i za preventivno djelovanje na tržištu rada u smislu blagovremenog prepoznavanja potreba za radnicima i/ili viška zaposlenika;*
- unapređenje saradnje javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH sa poslodavcima, pripremu nezaposlenih osoba za tržište rada, stručnu obuku i prekvalifikaciju, te provedbu programa poticanja zapošljavanja, a sve u svrhu ispunjenja zahtjeva za obezbjeđenje kvalitetnije radne snage;*
- upoznavanje nadležnih obrazovnih institucija sa rezultatima koji se odnose na potrebe poslodavaca za radnom snagom, prema stručnoj spremi i kvalifikacijama, kako bi se upisna politika u srednje i visoke škole u narednom periodu prilagodila potrebama tržišta rada.*